

## 2. La Guerra de la Independència i el regnat de Ferran VII (1808-1833)

### 1. La Guerra de la Independència (1808-1814)

El 2 maig de 1808, l'alçament popular de Madrid va donar lloc a l'inici de la Guerra de la Independència. Aquesta va ser una guerra inesperada, ja que s'assumia que les guerres "eren cosa de militars" i la població civil mai no es revoltaria davant una victòria militar. La Guerra de la Independència va ser una guerra "no convencional" en la que participava la població. Açò va suposar un gran problema per a Napoleó, ja que va immobilitzar a una part important del seu exèrcit a Espanya. Per tal d'explicar-la podem distingir 2 nivells:

- a) **Punt de vista polític:** en 1808 s'instaurà una nova monarquia, Josep I (germà de Napoleó). El nou rei va intentar instaurar en Espanya les principals reformes de la RF. Va convidar a Baiona a part del clergat i la noblesa i a part dels il·lustrats. Els que acudiren, una minoria, constituïren l'"Assemblea de Baiona", un òrgan consultiu que assessorava al rei. L'assemblea redactà, junt al rei, la "Constitució de Baiona". La constitució era en realitat una "**carta atorgada**"\*, una mena de constitució que no es basava en el poder del poble (sobirania nacional), sinó en l'autoritat reial (sobirania reial) i, per tant, no té una base democràtica.

SOBIRANIA REIAL



Carta atorgada

SOBIRANIA NACIONAL



constitució  
(Llei bàsica de l'Estat)

La "constitució" de Baiona va intentar adaptar el reformisme de la Revolució Francesa a Espanya agafant també algunes de les idees dels furs espanyols. A més, situava a Espanya en l'òrbita de l'imperi francès. En la pràctica, la majoria dels espanyols no acceptaven Josep I. En la major part del territori i especialment en el centre i sud de la península es va produir, en 1808, un buit de poder, que es va solucionar amb les "**junes**\*": en les localitats, la gent més culta i més activa organitzava juntes locals per tal de governar les seues localitats. Les juntes locals enviaren delegats per tal de formar les juntes provincials, i les provincials formaren la junta central, que passà a actuar com a govern del país, i organitzà la resistència.

**La població espanyola, per tant, es va dividir davant la invasió francesa.** Una minoria va acceptar l'ocupació i va col·laborar amb els francesos. Aquests col·laboradors, els "**afrancesats**\*", pensaven que el

govern de Josep I anava a permetre la modernització del país, d'acord amb les idees de la Revolució Francesa. Els afrancesats integrarien l'Assemblea de Baiona i ocuparien càrrecs al govern. Al final i durant la guerra el terme "afrancesat" seria sinònim de traïdor, encara que integraven una part important de la Il·lustració espanyola.

La major part de la població i bona part de les elits es consideraven "**patriotes\***" (contrari d'afrancesats) i es negaven a acceptar a Josep I. Els patriotes són els que farien la guerra contra Napoleó i tenien en comú el rebuig a la invasió. Prompte es començarien a dividir entre els que volien conservar el sistema polític de l'Antic Règim, els **absolutistes\***, i els **liberals\***. Els últims eren un sector minoritari en el conjunt de la població però molt important entre les èlits partidàries d'aprofundir en les idees il·lustrades introduint algunes reformes de la Revolució Francesa.

b) **Punt de vista militar:** la clau que explica tota la situació de guerra és l'aparició en maig de 1808 d'una resistència popular contra l'ocupació francesa. El fet que fóra una resistència popular donà lloc a un nou sistema de guerra que és la **guerra de guerrilles\***: grups de civils amagats o dissimulats entre la població que ataquen a l'exèrcit ocupant i tornen a amagar-se. Paral·lelament, l'exèrcit espanyol va reorganitzar-se en Andalusia i va rebre ajuda dels anglesos, de manera que al final de la guerra és un exèrcit alngloespanyol el que expulsa els francesos d'Espanya. La guerra va evolucionar seguint diferents etapes:

a) 1808: la resistència espanyola va paralitzar la invasió al nord d'Andalusia i els francesos es veuen obligats a retrocedir fins la línia de l'Ebre.

b) 1808-1812: Napoleó envià el gros del seu exèrcit (la *gran armada*) que ocupa tot el país derrotant als espanyols. Tan sols queda lliure la ciutat de Cadis, on es concentra el govern, i amenacen Portugal, defensada amb tropes angleses.

c) 1812-1814: la gran armada francesa intenta l'ocupació de Rússia, d'on ix totalment derrotada, mentre a Espanya segueix la Guerra de Guerrilles. Amb els francesos en retirada en tota Europa, l'exèrcit angloespanyol derrota els francesos.

Les conseqüències de la guerra serien molt greus per al país des del punt de vista econòmic, social i polític, ja que el buit de poder implica la pràctica desaparició de tota l'estructura de l'Antic Règim:

-**Buit de poder\***: provocà que es deixara de partir les collites (no es pagava la part de la collita al clergat i la noblesa), havien desaparegut els monopolis (els llauradors havien de moldre al molí del senyor i coure al forn del senyor, ara fan el que volen i el senyor no guanya per eixe

costat), s'ocuparen terres i molts convents quedaren destruïts i les seues terres en mans dels llauradors. Es produeix, per tant, una mena **d'assaig de revolució liberal**. Ara la gent ja sap com es viu sense el domini dels privilegiats.

-**Les colònies americanes gaudiren en la pràctica d'autonomia** i no acceptaren tornar a la situació anterior. Es preparen per a la futura independència.

-Es va produir una **gran mortandat**, molts camps quedaren abandonats i les comunicacions destruïdes.

-Les guerrilles, en alguns casos, es mantingueren després de la guerra, els guerrillers es convertiren en bandolers. En la seua majoria, els guerrillers s'integren en el **nou exèrcit espanyol** (d'ací sorgeix part de l'exercit més liberal)

-La **destrucció de convents i monestirs** va ser, en molts casos, permanent. Ja escassejaven els monjos i ara alguns convents queden abandonats. Açà facilità la futura desamortització.

## 2. LES CORTS DE CADIS I LA CONSTITUCIÓ DE 1812

La **Junta Central** es va formar en 1808 amb l'objectiu d'assumir el poder de la corona "segrestada" en França. Inicialment va estar presidida per Floridablanca, però la successió de derrotes va provocar en 1810 la seua dissolució en favor d'un **consell de regència** –actua en substitució del rei– reformat per 5 membres. Paral·lelament, abans de dissoldre's la Junta Central decidí fer una convocatòria de **Corts generals** a la ciutat de Cadis. L'elecció de Cadis s'explica perquè era una ciutat amb bona defensa on podrien estar segures, però el fet d'escollir-la va influir en l'evolució de les Corts, ja que era una **ciutat marcadament comercial i, per tant, burgesa i liberal** (*no partidària de l'Antic Règim*). Les Corts s'havien de convocar seguint el model foral, separades en 3 cambres: estarien formades per representants de les províncies i dels virregnats americans. La convocatòria de Corts per la Junta Central en absència del rei implica que aquestes assumien el poder de l'Estat **sobirania nacional\*** (poder del poble per a governar-se a si mateixa, una de les idees bàsiques de la il·lustració) i a partir de la seua reunió, com a dipositàries de la Sobirania Nacional tenien la capacitat de canviar el govern, redactar lleis, etc.

Quan les Corts es reuniren, el primer que decidiren va ser abandonar el model de Corts forals, igual que s'havia fet en la Revolució Francesa. En lloc de les corts tricamerals (3 cambres), **s'uniren tots en unes Corts unicamerals\***

(model liberal). Aquestes Corts tenien una forta presència de clergat (30%). També tenien molta importància els professionals liberals i funcionaris (19% d'advocats, 16% de funcionaris i un 10% de militars). No hi havia artesans ni camperols. No es formaren partits polítics, sinó que predominarien les actuacions individuals, però sí que va predominar un esperit liberal inspirat en la Revolució Francesa.

**Abans de què es començara a debatre sobre la Constitució, les Corts aprovaren una sèrie de lleis que desmuntaven l'Antic Règim** en Espanya (imitant, de fet, moltes mesures de la Revolució Francesa). Cal tindre present que es tornaran a restaurar 3 anys després, però s'adelanten al que s'aprovarà definitivament a partir de 1836-37 amb la Revolució Liberal. Així, s'aprovà:

-Es decidí que el model de l'estat seria una **monarquia constitucional**. Açò implicava que s'havia de redactar una **constitució\*** (**Ilei bàsica de l'estat**) i que el rei hauria de renunciar al seu poder absolut.

-**Abolició dels senyorius**: implicava que la noblesa i el clergat deixaria de tindre privilegis, i els seus vassalls adquiririen la ciutadania plena –serien lliures, sense cap obligació cap al seu senyor. **Desapareix l'amortització i la vinculació**, i nobles i clergat passaven a tindre la propietat plena de les seues terres (les podien vendre).

-**Abolició de la Inquisició\*** i prohibició de la tortura.

-**Abolició dels privilegis de la mesta**.

-**Supressió dels gremis**: igual que amb la mesta, es tractava d'eliminar institucions privilegiades de l'Antic Règim per tal de garantir la llibertat de comerç i indústria.

-**Llibertat de premsa, d'expressió, d'impremta**, etc. qualsevol persona podia expressar-se lliurement i publicar les seues idees.

-**Desamortització dels bens del clergat**: el clergat podia vendre les seues terres i cabia la possibilitat de què l'Estat les expropiara.

L'obra més important de les Corts va ser la **Constitució de 1812** (o Constitució de Cadis). Va ser un intent d'adaptar les idees de la Revolució Francesa i la Revolució Americana a la tradició espanyola (part del contingut eren una adaptació dels furs espanyols tradicionals). Per tant, és la primera constitució liberal espanyola. Les seues característiques són:

-Espanya es definia com una reunió dels espanyols dels dos hemisferis: estava pensada per a Espanya i per als territoris americans.

-La base de la Constitució era el concepte de **sobirania nacional\***: el poble té dret a triar els seus representants i la seua forma de govern.

-**Separació de poders\***: (els poders de l'estat han d'estar clarament separats/Montesquieu) el legislatiu l'assumien el rei i les Corts; l'executiu el rei; i el judicial dependria de tribunals independents.

-Les futures **Corts** estarien formades **per diputats escollits pel poble**, independentment dels estaments. El sistema d'elecció era el sufragi **universal indirecte\***: tots els homes adults triaven per sufragi (*vot*) uns electors i estos electors triaven d'entre ells els diputats. *[Durant el segle XIX s'utilitzaren 2 sistemes de sufragi a Espanya. El més habitual va ser el **sufragi censatari\*** pel qual es limitava el dret a vot a les persones registrades al cens (la llista d'electors). Les limitacions solien ser de tipus econòmic o de formació. L'altra possibilitat era el **sufragi universal\***: votaven els homes majors d'edat.]*

-Espanya es definia com un **estat catòlic de manera "perpètua i exclusiva"**. Per tant, es declarava l'**estat confessional\*** (es declarava obertament vinculat a una religió, en aquest cas, la catòlica).

-**Llibertat d'expressió limitada**, ja que no es podia utilitzar en contra de l'església.

-**Igualtat jurídica**: "totes les persones són iguals davant la llei". Açò implicava també als criolls americans (descendents d'espanyols residents en Amèrica) i els mulats (*blanc+negre*) i mestissos (*Blanc+indi*), encara que sols se'ls reconeixia el dret a vot als criolls. No s'aplicava ni als indis ni als negres, que no tenien drets.

-S'aprovà l'**Habeas Corpus**: implicava que un ciutadà no podia estar detingut més que un determinat nombre d'hores sense que el portaren davant d'un jutge. Serveix encara hui per a impedir detencions arbitràries.

-**Nova divisió territorial**: l'estat es dividiria en províncies i cada municipi de més de 1000 habitants formaria un ajuntament democràtic (els primers ajuntament organitzaren l'oposició a la noblesa).

-**Parlament unicameral**: sols escollirien diputats al congrés (en posteriors constitucions el model serà **bicameral\*** amb un congrés de diputats triats per sufragi i un senat amb senadors triats de manera més restringida o designats pel rei).

**-Limitació del poder reial:** el rei deixava de ser absolut i havia de compartir el poder amb el parlament, per això el rei no l'acceptà. Les propietats de la corona majoritàriament passaven a l'estat.

**-Abolició dels privilegis colonials:** lliure comerç amb Amèrica i s'apliquen les mateixes lleis a tot el territori.

La constitució **va tindre una vida molt breu**, ja que sols s'aplicà entre 1812 i 1814 (en plena guerra), entre 1820 i 1823 i durant uns mesos entre 1836 i 1837. Però la Constitució va ser molt important, especialment perquè va cohesionar al liberalisme espanyol durant dècades (els liberals lluiten units per implantar-la). A més, va servir com a model a les constitucions posteriors d'Amèrica llatina, a Itàlia i a Portugal.

### **3. REGNAT DE FERRAN VII (1814-1833)**

En 1814 comença el que seria el segon regnat de Ferran VII, ja que havia ocupat la corona durant unes setmanes en 1808. Mentre la Guerra de la Independència tenia lloc, Ferran VII estava exiliat a França procurant pel seu benestar i "fent-li la pilota" a Napoleó. A Espanya, on es lluitava per ell, era "El desitjat", esperat tant pels liberals com pels absolutistes (que esperaven que els donara suport). En tornar es demostraria que era un mal rei, atent primer que res al seu exclusiu benestar i a conservar el seu poder. Dins dels seu regnat podem distingir **tres etapes**:

#### **3.1. Restauració absolutista (1814-1820)**

En desembre de 1813 Napoleó signà amb el **tractat de Valençay** pel qual Napoleó retornava la corona d'Espanya a Ferran VII a canvi de que Espanya mantinguera la pau amb França i de què els afrancesats foren perdonats. Aquest tractat s'entén en el context de la imminent derrota de Napoleó, ja que li permet assegurar-se la pau amb els espanyols.

Ferran VII havia de tornar directament a Madrid on li esperava el consell de regència creat en Cadis, i la major part dels diputats de les Corts per tal que jurara la **Constitució de Cadis**. El rei ignorà aquesta petició i va tornar per València on li esperaven una representació de 69 diputats absolutistes. Aquests el van rebre amb la publicació d'un manifest, el "**Manifest dels perses**", en el qual li convidaven a restaurar l'absolutisme, a anular la Constitució i les Corts de Cadis i convocar Corts estamentals. Ferran VII va respondre amb un altre manifest en el que anunciava l'anulació de la Constitució i de totes les lleis de les Corts, el retorn de l'absolutisme ("com si res hagués passat"), però rebutjava convocar les corts estamentals. Idees que enllaçaven completament amb la **restauració absolutista** que s'estava

produint a tota Europa després de la derrota de Napoleó (en tota Europa es torna a l'absolutisme).

En tornar a Madrid va començar la **repressió política**:

**-Els afrancesats van ser perseguits**, hi hagueren persecucions, empresonaments i les principals figures (afrancesades) s'exiliaren a França. *[per tant, va incomplir el tractat de Valençay]*.

**-Els liberals també patiren persecucions** oblidant que havien lluitat per ell. Es van produir empresonaments i la part més important s'exilià en Gran Bretanya.

**-L'administració** (el funcionariat) **va ser depurada**: s'estudià l'actuació de tots els funcionaris per esbrinar si havien segut liberals o afrancesats i els dictaren càstics i, en ocasions, l'expulsió perpètua. Açò va implicar que l'administració quedara molt afectada i es perguera a molta gent molt valuosa.

-La depuració també va afectar a les universitats fins al punt que algunes d'elles van ser tancades.

Es va decretar, per tant, **l'anulació de tota l'obra de les Corts de Cadis, el que implicava tornar totalment al model de l'Antic Règim**: es restaurava la Inquisició, els gremis, els privilegis de la noblesa i del clergat i es tornaren els bens desamortitzats. **La situació del país era penosa**, ja que estava destruït (*per la guerra*) i la hisenda es trobava en fallida (no hi havien quasi ingressos). A més, **una part dels territoris americans no van reconèixer la monarquia absoluta**, el que donà lloc a una nova guerra en Amèrica, entre el nou govern i els americans partidaris de l'absolutisme, i els partidaris d'implantar el liberalisme a Amèrica. D'altra banda, depurant-se l'administració es va perdre la major part dels funcionaris més experts, i el mateix passà amb els governs que comptaren amb pitjors ministres. Una demostració de la pèrdua de pes internacional d'Espanya és el fet que no participà en el **Congrés de Viena**, on els països que derrotaren a Napoleó varen reorganitzar el nou mapa d'Europa i assentaren l'absolutisme.

La tornada a l'absolutisme **no va implicar una desaparició completa dels liberals**, que ara es reorganitzen. Concretament, els liberals tenien una presència important en l'exèrcit, en el que s'havien integrat molts antics guerrillers. En aquest context va ser molt útil la presència de la "maçoneria" en Espanya. La **maçoneria\*** va sorgir en època medieval com una mena de "gremi de constructors de catedrals" que organitzaven en secret per mantindre les tècniques de l'ofici. En el segle XVIII abraçaren la Il·lustració i s'obriren a l'èlit culta. Per això, en aquest moment els maçons eren liberals i tenien una estructura secreta molt útil per a preparar alçaments contra l'absolutisme (el mateix va passar a tota Europa).

Els alçaments a favor del liberalisme van prendre la forma de **pronunciaments\***: eren alçaments en els que participava una part de l'exèrcit, generalment amb el suport de grups civils. Consistia en una **declaració pública a favor d'un canvi polític** (p. ex. l'aprovació de la Constitució, el canvi de govern, l'abdicació del rei). Per això **solia anar acompanyat d'un manifest** en el que es declarava el seu objectiu. Generalment, els pronunciats esperaven que no calguera utilitzar la violència: s'esperava a veure si la resta de l'exèrcit o el poble donaven suport al pronunciament. Si era així, el govern havia d'acceptar el canvi. En cas contrari, els pronunciats prenen el camí de l'exili (si podien).

[Cal distingir entre pronunciament i colp d'estat. El pronunciament busca el suport popular i per això sols en ocasions dona lloc a un enfrontament armat. En canvi, un colp d'estat no busca el suport popular, sinó ocupar el poder. Per això, els colps d'estat són sempre violents.]

A partir de 1814 es produïren els primers pronunciaments liberals, que fracassaren. En 1820, però s'estava concentrant una part important de l'exèrcit espanyol en la província de Cadis amb la intenció d'embarcar-los cap a la guerra d'Amèrica. En Cabezas de san Juan (*un poble prop de Cadis*) **el coronel Riego es pronuncià a favor de la Constitució de Cadis** i va rebre el suport de la major part de l'exèrcit (integrat per molts liberals, no volien anar a lluitar contra els liberals americans). Així, **Ferran VII hagué de jurar la constitució** ("caminemos firmemente, y yo el primero, por la senda constitucional"). En l'alçament participaren civils i comerciants de Cadis, entre ells un comerciant denominat Mendizábal que s'hauria de fer famós.

### **3.2. Trienni liberal (1820-1823)**

Es restaura la Constitució de Cadis de 1812 i es convoquen eleccions a Corts (com es convocaven cada dos anys hi hagué temps per fer-ne dos en tres anys). Aquesta etapa es caracteritzà per l'agitació política. En restaurar-se les llibertats, els debats tingueren molta importància. Es crearen grups polítics ("sociedades patrióticas") on es debatia sobre el futur del país. En aquest moment els liberals comencen a dividir-se en dues fraccions que no arribaren a convertir-se formalment en partits; els **liberals moderats**, partidaris de retallar alguns aspectes de la constitució de Cadis i els **liberals exaltats** partidaris de mantindre-la íntegrament.

Com a conseqüència de les reformes va aparèixer la **Milícia Nacional\***: un cos de voluntaris armats que tenien una funció de defensa de les ciutats i pobles, i que podien actuar en l'auxili de l'exèrcit. Va ser especialment important a les grans ciutats. Com que els seus membres havien de pagar-se l'arma i l'uniforme, la mitjana burgesia era el sector predominant. És per açò que normalment la Milícia Nacional actuaria sempre en defensa del liberalisme i



en especial del liberalisme exaltat (1r) o progressista (a partir de 1834). Pel fet que era un cos de marcat caràcter polític, acabarien eliminant-la i es creà en el seu lloc la guàrdia civil (1844).

**Es van recuperar la major part de les reformes aprovades en Cadis** i s'introduí alguna nova. Se suprimeixen la Inquisició, els senyorius, s'expulsen els **jesuïtes** (un ordre religiós que devia obediència directa al papa, no al país on es trobava), etc., però poques d'aquestes mesures s'arribaren a aplicar en la pràctica, per falta de temps. De fet, ja en 1821, es produeixen els primers alçaments absolutistes en forma de guerrilla.

Finalment, **en 1823 es produí la invasió dels "cent mil fills de sant Lluís"**: tropes franceses dirigides pel duc d'Angulema amb l'objectiu de restaurar la monarquia absoluta. [Cal recordar que en 1815, al Congrés de Viena s'havia signat la "**Santa Aliança**", un acord de les potències absolutistes (Austria, França, Prússia i Rússia) pel qual es comprometien a sufocar qualsevol intent de tornada al liberalisme en tota Europa. Així es va enviar un exèrcit per ajudar a Ferran VII a acabar amb el liberalisme.]

### **3.3. Década ominosa (1823-1833)**

La denominació la van posar els historiadors liberals posteriors, donant a entendre que havia sigut un desastre. Actualment, els historiadors estan d'acord en què a partir de 1827 es començaren a introduir reformes que "suavitzen" l'absolutisme.

De nou es va perseguir als liberals, molts dels quals s'exiliaren i es produí una nova depuració de funcionaris. Els diputats més liberals fugiren cap a Gibraltar, i d'ací, a Gran Bretanya.

Pràcticament retornà tot a la situació de 1814-1820. L'únic canvi és la **desaparició de la Inquisició** (que tenia una fama pèssima en l'estranger) substituïdes per les "Juntas de fe" que venia a ser el mateix. Una d'aquestes juntes executà a l'últim condemnat de la Inquisició en 1826 a València, un mestre de Russafa.

**A partir de 1827 es produïren algunes reformes** al govern, ja que la situació de decadència era insostenible. El símbol de les reformes va ser l'entrada com a ministres d'antics afrancesats, ja que tenien experiència reformista (tenien idees noves per a millorar el funcionament de l'administració).

La situació de decadència de l'absolutisme també era evident per l'abundància de conspiracions, que eren de dues tendències:

-Els **liberals**, exiliats a GB i França pressionen perquè es produïsquen **nous pronunciaments**. L'intent més important es va produir en 1831 (pronunciament de Torrijos) quan desembarcà un grup de liberals a Màlaga procedent de Gibraltar...però els estaven esperant i moriren heroicament (hi ha un famós quadre, "el fusilamiento de Torrijos", en el Museu del Prado).

-Els "**reialistes purs**"\* eren els absolutistes més intransigents: es posicionen en contra de les reformes que intentava introduir el rei ençà 1827. En Catalunya van prendre forma de guerrilla en contra de les reformes del rei, a partir de 1827. És el que es coneix com la "**revolta dels malcontents**" (en castellà "revuelta de los agraviados").

A partir de 1831 es va plantejar el **problema successori**. El rei Ferran VII tenia prou mala salut i li va costar molt tindre descendència. No va tindre fills amb cap les tres primeres dones, i tan sols va tindre descendència amb la quarta, M<sup>a</sup> Cristina de Borbó, que era la seua neboda i molt més jove que ell (22 anys de diferència).

La primera de les dos filles, **la futura Isabel II, va nèixer en 1830**. Açò va obrir el problema de la successió: Felip V havia implantat la **Ilei Sàlica\***, el que situava com a hereu de la corona al candidat masculí: el germà menut de Ferran VII, Carles M<sup>a</sup> Isidre, qui era el líder dels reialistes purs. Davant d'aquesta situació, Ferran VII va aprovar la **pragmàtica sanció**, llei redactada per Carles IV però no aprovada, que permetia que una filla en absència de germà poguera regnar. Ara la va aprovar el seu fill Ferran VII, en 1830. Al mateix temps, en previsió de les dificultats que tindria la seua filla, Ferran VII va iniciar un acostament cap als liberals, decretant una **amnistia\*** (perdó) en 1830.

Així, entre 1830 i 1833 es configuren els dos sectors que acabaren provocant una guerra civil a partir de la mort del rei en 1833. Per un costat, els **reialistes purs** aposten per Carles María Isidre, es denominaren **carlins** (carlistas, en castellà). Per un altre, els absolutistes que accepten les reformes s'aliaran amb els liberals en la defensa de la corona d'Isabel II (M. Cristina). Es denominaran **liberals**, cristins o isabel·lins.

## **4. LA INDEPENDÈNCIA DE LES COLÒNIES AMERICANES (1808-1825)**

La independència de les colònies americanes es va produir en gran mesura per la **situació de desgovern que es vivia a Espanya**, on se succeïren les guerres i els canvis polítics en aquestes dècades. Les principals causes van ser:

-El **desig d'emancipació dels criolls\*** (*descendants d'espanyols nascuts en Amèrica*): els criolls havien de suportar el monopoli comercial de la corona, i el fet que els alts càrrecs de l'administració colonial foren, quasi sempre, peninsulars.

-També estava molt present l'**exemple de la Revolució Americana**: els EEUU s'independitzaren en la dècada de 1770 i demostraren, en la pràctica, que la independència podia funcionar.

-**GB i els EEUU ajudaren a les colònies** a fer-se independents, ja que això els permetria comerciar lliurement amb elles i afeblir a Espanya.

-**Els successius canvis polítics a Espanya animaren als opositors polítics a optar per la independència**. Quan regnava Ferran VII els liberals es volen independitzar, però quan en 1820 s'aprovà la constitució, també els absolutistes mexicans prefereixen la independència al liberalisme.

Les principals etapes de la independència americana varen ser:

a) **1808-1814**: quan arriben les notícies de l'abdicació de Ferran VII a Amèrica i la invasió francesa, comencen a crear-se **juntas de govern** com a la península. **Algunes ja proclamaren la independència**. Quan es convoquen les Corts de Cadis s'intenta que tots els territoris americans envien representació, però alguns es negaren. Les corts intentaren reintegrar als independentistes igualant legalment els territoris americans i Espanya. *[Cal sempre recordar que no es donava vot ni a indis ni a mestissos, entre altres raons perquè així es garantia una majoria de diputats peninsulars en les Corts].*

En aquest moment comencen en Amèrica les guerres civils que enfrontaven generalment a criolls independentistes contra reialistes (*els que se volen quedar a Espanya*). En alguns llocs es donaven alçaments indígenes contra l'elit criolla (Mèxic).

b) **1814-1820**: la derrota de Napoleó i la restauració de l'absolutisme va permetre que es començara a enviar tropes des d'Espanya en suport dels reialistes.

c) **1820-1825**: l'alçament de Riego de 1820 va tallar el que anava a ser el principal enviament de tropes cap a Amèrica. **Els governs del trienni liberal tractaren de negociar amb els independentistes** americans (majoritàriament liberals) a partir de la base de la Constitució de Cadis (*igualtat legal també per als americans*). Fracassaren. I encara que la guerra continuà, **els governs espanyols successius**, tant liberals com absolutistes, de fet, **abandonaren la lluita per les colònies**.

En Amèrica, la tornada del liberalisme a Espanya va accelerar la derrota dels reialistes, ja que els més absolutistes deixaren de lluitar (*es negaren a lluitar per una Espanya liberal*). Açò va accelerar el triomf dels

independentistes. Mèxic es declarava independent en 1821, i en 1825 ho feia l'últim territori continental lleial a Espanya (Perú). A partir d'aquest moment tan sols quedaven Cuba, Puerto Rico i les Filipines (a Àsia) com a colònies espanyoles.

### **Conseqüències:**

-Amb la independència americana es conforma el **nou mapa d'Amèrica llatina**, pràcticament amb les mateixes fronteres que en l'actualitat, llevat de canvis mínims durant en segle XIX.

-La independència implicà l'aparició de **nous estats basats en el liberalisme polític**, que adoptaren el model de repúbliques parlamentàries. Pràcticament tot el continent americà es fa liberal

-La independència va garantir la **llibertat comercial en tot el continent**, ja que desaparegué el monopoli de la corona espanyola. En la pràctica açò implicà que el comerç d'Amèrica llatina passà sota el control de GB, primer, i els EEUU més avant. De fet, el final de la independència va coincidir amb la declaració de la **doctrina Monroe** pel govern dels EEUU. Aquesta reclamava el **dret dels americans a no tindre ingerències estrangeres** (*Amèrica per als americans*). En la pràctica açò implicà que els EEUU reclamaren Amèrica llatina com a zona d'influència pròpia. Seguint aquesta idea, EEUU intervindrà en favor de la independència Cubana en 1898, llevant-li les últimes colònies a Espanya.

-La independència va provocar una mínima crisi a Espanya, que contrasta amb la commoció del "desastre del 98". Es pensa que, en realitat, com havia passat en 1714, quan es perden les possessions europees, els espanyols entenien que les **colònies eren més bé una "propietat del rei"** i no part d'una mateixa nació. Per això no hi hagué cap reacció popular.